

Enamik õppekavadest jääb hindamata

Enne suvepuhkusele minekut muutis Riigikoogu ülikooliseadust, mis nüüd sätestab selgelt ja üheselt mõistetavalt eesti kõrgkoolide võrdsuse ning autonoomia põhimõtted. Akrediteerimise, diplomite riikliku tunnustamise ning riikliku tellimuse osas on kõrgkoolidel nende omandivormist sõltumata võrdsed võimalused. Tegemist on märkimisväärse ning tervitatava sammuga, eriti seetõttu, et seni on eelistatud peamiselt riiklikke kõrgkooli.

Kelle diplomeid riik tunnustab?

Samas jagub seaduses nüüdki vasturääkivusi. Näiteks 13. paragrahvi lõige 1 sätestab: "Riiklikult tunnustatakse akrediteeritud õppekava alusel omandatud kõrgharidust tõendavaid lõppdokumente." Eestis pole praegu akrediteeritud ükski kõrgkool, järelikult ei ole riiklikult tunnustatud ka mitte ühegi kõrgkooli diplom!

Muudetud seadus annab veel ühe kontseptsiooni: "Riiklikult ei tunnustata kõrgharidust tõendavaid lõpudokumente, mis on välja antud pärast seda, kui lõpudokumendi välja andnud õppeasutuse koolitusluba on vasta õppekava osas negatiivse akrediteerimisotsuse alusel haridusministri poolt tühistatud" (12. paragrahvi lõige 2). Selle sätte puhul on kasutatud normitehnilist võtet, kus öeldakse, millised diplomid ei ole riiklikult tunnustatud, mitte seda, milliseid diplomeid riik tunnustab. Järelikult võib selle sätte alusel väita, et Eestis on praegu riiklikult tunnustatud kõigi nende kõrgkoolide diplomid, kelle koolitusluba ei ole tühistatud!

Ometi asetab niisugune formuleering kogu akrediteerimisprotsessi uude valgusesse. Akrediteerimine, mille eesmärk on kõrgkooli tegevuse kvaliteedi hindamine, peaks samuti olema iga kõrgkooli enesearendust edendav protsess. Teisalt ei ole ükski kõrgkool kohustatud taotlema akrediteerimist — see oleks vastuolus nii Eesti Kõrghariduse Kvaliteedi Hindamise Nõukogu kui teiste riikide samalaadsete organisatsioonide tegevuspõhimõtetega. Nüüd aga võib hindamisprotsessis osalemine kujuneda kõrgkoolile hoopis karistuseks: kuni kõrgkool ei taotle akrediteerimist, ei ohusta tema diplomi riiklikku tunnustamist miski, kui ta aga lülitub sellesse protsessi ja saab negatiivse akrediteerimisotsuse, kaotab ta seeläbi ka oma diplomi riikliku tunnustuse.

Haridusministeerium kinnitas ühes oma apriillikuu ringkirjas, et riiklikult on tunnustatud

Kooli juht

**Mart
Susi**

ainult need õppekavad, millele on kinnitatud riiklik vastuvõtt (vastuvõtukvoodid) või mis on akrediteeritud. Kõiki neid üliõpilasi, kes konkureerisid avalik-õiguslikesse ülikoolidesse nn juriidiliste isikute poolt "moodustatud" kohtadele, tabas kohkumus, et nende diplomid ei ole riiklikult tunnustatud, kuivõrd nendele kohtadele ei ole vastuvõtukvoote kehtestatud. Uues redaktsioonis seda ohtu enam pole. Samuti on võimalik lahendada dilemma seoses riikliku tellimusega — ka erakõrgkoolid võivad kandideerida riiklikule tellimusele akrediteeritud õppekavade osas. Ilmselt on samasugune formuleering riigiülikoolide puhul jäänud kahe silma vahele, kuid kindlasti kavatseb haridusministeerium seda põhimõtet rakendada riikliku koolitustellimuste tingimuste väljatöötamisel. Vastasel korral oleks rikutud erinevatel omandivormidel põhinevate kõrgkoolide võrdsuse põhimõte.

Milline on kesktee?

Kui aga lähtuda sellest, et riiklikule tellimusele saavad kandideerida ainult akrediteeritud õppekavad, siis on selge, et näiteks 1997. aasta sügisvastuvõtuks olulist riiklikku tellimust planeerida pole võimalik. Samal ajal on vastu võetud poliitiline otsus, et ületulevast sügisest finantseerib riik kõrgharidust ainult riikliku tellimuse kaudu. Kuivõrd meil õpetatakse ligi 200 erineva õppekava alusel, pole reaalne, et Kõrghariduse Kvaliteedi Hindamise Nõukogu suudaks poole aastaga korraldada kõigi õppekavade hindamise (sel aastal on kavas hinnata kaht õppekava eri kõrgkoolis).

Seega vajame kompromissi, kuid selleks ei saa pidada ei seadusega akrediteerimist, riiklikku tellimust akrediteerimata õppekavadele, riikliku tellimuse edasilükkamist ega riigiülikoolide minimaalset finantseerimist (sest nõutud ajaks ei suudeta akrediteerida rohkem kui viis protsenti õppekavadest), kuna need lahendid destabiliseeriksid märgatavalt eesti kõrgharidust. Loodame, et on siiski võimalik leida kõiki osapooli, eelkõige tuleval aastal alustavaid üliõpilasi, rahuldav kesktee.

Mart Susi on Concordia Ülikooli rektor